

www.mevzuattakip.com.tr

Belediyeler Tarafından Şirketlere Ambalaj Atıkları Toplama Yetkisi İhalesiz Verilebilir Mi?

UYARI: Makale'nin tamamına, sitemize üye girişi yaptıktan sonra ulaşabilirsiniz. Siteye üye değilseniz, lütfen ÜYE OL butonuna tıklayarak üye olunuz. Üyelik esnasında, girilen bilgilerin şüpheli olması halinde, üyeliğiniz silinecektir.

BELEDİYELER TARAFINDAN ŞİRKETLERE AMBALAJ ATIKLARI TOPLAMA YETKİSİ İHALESİZ VERİLEBİLİR Mİ?

Osman Can YENİCE*

Belediyeler tarafından şirketlere ambalaj atıkları toplama yetkisinin doğrudan verilip verilemeyeceği tartışılan bir husustur. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın (Bakanlıkların son yapılanmasından önceki dönem), verilen bir soru önergesi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na gönderdiği 03.03.2011 tarih ve 16 sayılı yazı ekinde "*Dolayısı ile Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde belediyelerin ambalaj atıklarını toplama, taşıma ve ayrıştırma işini Bakanlığımızdan lisans almış işletmelere ihale yolu ile vermesine yönelik bir zorunluluk bulunmamaktadır.*" denilmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın bu konudaki görüşü doğru mudur?

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; "*Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak*" belediyenin yetki ve imtiyazları arasında yer almıştır. Dolayısıyla bu iş belediyenin tekelindedir, kendisi işi yapacak veya yetkilendirdiği kişi veya kuruluşa yaptırabilecektir.

Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği'nin 8 inci maddesine göre; "Büyükşehir belediyeleri;

a) Ambalaj atıklarının düzenli depolama sahalarına kabul edilmemesi için gerekli önlemleri almakla,

b) Belediyeler tarafından yürütülen çalışmalarda koordinasyonu sağlamak ve desteklemekle,

c) Ambalaj atıkları yönetimi kapsamında, bu Yönetmelikle sorumluluk verilen taraflarla birlikte eğitim faaliyetleri yapmak veya katkıda bulunmakla,

görevli ve yükümlüdür.

Belediyeler;

a) Ambalaj atıklarını kaynağında ayrı toplamak veya toplattırmakla, bu iş için toplama ayırma tesisi kurmak/kurdurmak, işletmek/işlettirmekle ve kurduğu tesislere çevre lisansı/geçici faaliyet belgesi almak/aldırmakla,

b) Ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması için ambalaj atıkları yönetim planını hazırlamakla,

c) Piyasaya sürenler ve/veya yetkilendirilmiş kuruluş ile sözleşme yapılması durumunda ise ambalaj atıkları yönetim planını birlikte hazırlamakla ve Bakanlığa sunmakla, yönetim planı kapsamında gelişme raporlarını hazırlamak ve il çevre ve şehircilik müdürlüğüne sunmakla,

ç) Ambalaj atığı yönetim planı doğrultusunda, çalışmalarını yürütmek, gerekli önlemleri almakla,

d) Ambalaj atıklarının evsel atık toplama araçlarına alınmaması için gerekli tedbirleri almakla,

e) Ambalaj atıklarının düzenli depolama sahalarına kabul edilmemesi için gerekli önlemleri almakla,

f) Çevre lisansı başvurusunda bulunacak olan toplama-ayırma, geri dönüşüm ve geri kazanım tesislerine çalışabilecekleri uygun alan temin etmekle,

g) Toplama ayırma, geri dönüşüm ve geri kazanım tesislerini belediye imar planları üzerine işlemekle ve altyapı hizmetlerini öncelikli olarak sağlamakla,

ğ) Ambalaj atıkları yönetimi kapsamında, bu Yönetmelikle sorumluluk verilen taraflarla birlikte eğitim faaliyetleri yapmak ve katkıda bulunmakla,

h) Ambalaj atıkları yönetim planı kapsamında toplanan ambalaj atıklarına ilişkin belgeleri düzenlemek ve/veya onaylamakla,

i) Ambalaj atığı yönetimi konusundaki sorumluluklarını, gerekli görmesi halinde, yetkilendirilmiş kuruluşla işbirliği içerisinde yürütmekle,

i) Ambalaj atıklarının yetkili olmayan kişiler tarafından toplanmasını, taşınmasını, depolanmasını, geri dönüştürülmesi ve geri kazanılmasını önlemek amacıyla gerekli tedbirleri almakla,...

görevli ve yükümlüdürler."

Yönetmelik hükmünden anlaşıldığı üzere belediyeler ambalaj atığını toplamak veya toplattırmak, bu iş için toplama ayırma tesisi kurmak veya kurdurmak, işletmek veya işlettirmek ve kurduğu tesislere çevre lisansı/geçici faaliyet belgesi almak veya aldırarak zorundadır. Belediyeler söz konusu işleri ya bizzat kendileri yapacak ya da Çevre ve Şehircilik Bakanlığından çevre lisansı almış firmalarla sözleşme yaparak bu yetkiyi devredecektir.

Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği'nin 'genel ilkeler' başlığını taşıyan 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d), (e) ve (f) bentlerinde;

"d) Ambalaj atığı üreticileri, ambalaj atıklarını, bağlı buldukları belediyenin ambalaj atıkları yönetim planına uygun olarak, diğer atıklardan ayrı biriktirmek ve belediyenin toplama sistemine bedelsiz vermekle yükümlüdür. Ancak, organize sanayi bölgeleri yönetimleri, organize sanayi bölgeleri bünyesinde yer alan sanayi işletmeleri ve diğer sanayi işletmeleri, satış noktaları ve alışveriş merkezleri, belediyenin yönetim sistemi dışında kalan sivil hava ulaşımına açık hava alanları ile bu hava alanları bünyesinde yer alan tüm tesisler, belediye mücavir alan sınırları dışında kalan ambalaj atığı üreticileri 23 üncü maddede belirtilen şartları sağlamaları durumunda, oluşan ambalaj atıklarını çevre lisanslı/geçici faaliyet belgeli toplama ayırma tesisine veya belediyenin toplama sistemine bedelsiz şartı aranmaksızın verebilirler.

e) Sağlıklı bir geri kazanım sisteminin oluşturulması için ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması esastır. Ambalaj atıklarının bu Yönetmelikte tanımlanan toplama sistemi dışında bir yöntemle toplanması ve ayrılması yasaktır.

f) Piyasaya sürenler, ambalajlı olarak piyasaya sürülen ürünlerin kullanımı sonucu ortaya çıkan ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanmasını, ayrılmasını, geri dönüşümünü ve geri kazanımını sağlamak ve bu amaçla yapılacak harcamaları karşılamakla yükümlüdürler."

Hükmüne yer verilmiştir.

Mevzuattaki bu düzenlemelere istinaden ambalaj üreticileri ÇEVKO, TÜKÇEV gibi vakıflar kurmuşlar ve yönetmelik gereği ambalaj atıklarının toplanması sorumluluklarını bu yolla yerine getirmektedirler. Bu vakıflar yetkilendirilmiş kuruluşlardır. Uygulamada belediye, yetkilendirilmiş kuruluş ve çevre lisanslı bir şirket arasında sözleşme yapılmaktadır. Bu sözleşmeyle belediye şirkete ambalaj atıklarıyla ilgili imtiyaz hakkını devretmektedir. Ambalaj atıkları herkes tarafından söz konusu şirketlere ücretsiz teslim edilmek zorundadır.

Ambalaj atıklarını toplayan şirket bu işten iki çeşit gelir elde etmektedir. Şöyle ki; topladığı ambalaj atıklarını yetkilendirilmiş vakfa fatura etmekte ve ücretini ondan almakta, ayrıca söz konusu atıkları geri dönüşüm amacıyla satmakta ve gelir elde etmektedir. Şirket gelir elde ettiğine göre, belediyelerin de verilen bu imtiyazdan bir gelir elde etmesi gerektiği düşünülmektedir.

Uygulamada belediyeler tarafından lisanslı şirketlerden birine, herhangi bir ihale yapılmadan ve herhangi bir gelir elde edilmeden ambalaj atığı toplama imtiyazı verildiği görülmektedir. Türkiye’de Ambalaj Atığı toplama ve ayırma lisansına sahip çok sayıda firma bulunmaktadır. Hiçbir seçme kriteri olmadan imtiyazın bir şirkete verilmesi mümkün değildir. Şirket herhangi bir ihale yapılmaksızın ve herhangi bir bedel ödemeksizin elde etmiş olduğu ambalaj atığı toplama yetkisi sayesinde kazanç sağlamaktadır. Bu durumda bu şirkete menfaat temin edilmiş olmaktadır.

Sayıştay, belediyelerin imtiyaz hakkı karşılığında herhangi bir gelir elde etmeden ambalaj atığı toplama imtiyazı verdiği; bu şirketlerin hem ambalaj atığını satmak, hem de yetkilendirilmiş kuruluştan ücret almak suretiyle çift taraflı kazanç elde ettiği, dolayısıyla, belediyelerin bu imtiyazdan gelir elde etmesi gerektiği görüşünde olup, denetimlerde bu konuda sorgu da yapılmaktadır.

Sayıştay 2014 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu’nun “3. MAHALLİ İDARELERE İLİŞKİN KONULAR” başlığını taşıyan bölümünün “3.6 Ambalaj Atıklarının Toplanması İçin İmtiyaz Hakkı Verilen Şirketlerden Bedel Alınmaması” başlığını taşıyan bölümünde; “5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyelere çevrenin korunması amacıyla yapılması gereken görevler yüklemiştir. Bu kapsamda ambalaj atıklarının toplanması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak belediyelerin temel bir görevi ve imtiyaz hakkıdır. Belediyeler Kanun’la verilen bu görevi kendisi gerçekleştirebileceği gibi sözleşme imzaladığı çevre lisanslı veya geçici faaliyet belgeli toplama ve ayırma tesisleri aracılığıyla da temin edebilir. Bu durumda sözleşme imzalanan tesisler katı atıkların toplanmasını, ayrıştırılmasını sağlarken geri kazanım yolu ile gelir elde etmiş olmaktadır. Dolayısıyla ilgili imtiyazın şirketlere sözleşme karşılığında devredilmesi durumunda belediyeler mevcut imtiyazlarından vazgeçmiş olmaktadır. Denetimler sonucunda bazı belediyeler tarafından söz konusu şirketlere ihale yapılmadan ve imtiyaz hakkı

karşılığında gelir elde edilmeden ambalaj atığı toplama imtiyazı verildiği tespit edilmiştir. Ambalaj atıklarının toplanması işi aynı zamanda gelir getirici bir faaliyet olduğundan, bu konudaki imtiyaz devrinin, belediyelerce 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde ihale yoluyla yapılması gerekmektedir” denilmektedir.

Sonuç olarak;

Belediyeler tarafından şirketlere ambalaj atıkları toplama imtiyazının hiçbir seçme kriteri olmadan, ihale yapılmadan, her türlü şaibeye açık bir şekilde imzalanacak bir sözleşmeyle doğrudan verilemeyeceği, bu tür işlemlerin mevzuata aykırı olacağı düşüncesindeyim. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri doğrultusunda ihale yapılmalı, lisanslı firmalar arasında rekabet ortamı sağlanmalı ve en yüksek geliri veren şirkete ambalaj atığı toplama yetkisi verilmelidir.

* İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA